

Handläggare: Lisbeth Westerlund
Telefon: 08-508 25 016

Till
Socialnämnden

Tillsättande av en kommunal kommission för jämlik hälsa

Remissvar på motion (2011:7) av Tomas Rudin (S)
och Salar Rashid (S)

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Socialnämnden överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Leif Fransson
Administrativ chef

Sammanfattning

Motionärerna belyser en viktig fråga om jämlikhet som förutsättning för en god hälsa. Arbete med den inriktning som föreslås i motionen pågår på såväl nationell som regional nivå och inom staden. I Vision 2030 och i andra styrdokument anges vikten av att stadens förvaltningar samverkar i arbetet med att göra staden jämlik och integrerad. I tjänsteutlåtandet redovisas en del av det arbete som pågår på nationell nivå, regional nivå och inom staden för att skapa förutsättningar för en god hälsa för befolkningen.

Förvaltningen är tveksam till om det finns behov av den jämlikhetskommission motionärerna föreslår inrättas inom staden då det finns en bred samsyn om vikten av att samverka för att utveckla staden med inriktning mot ökad jämlikhet och integration. Inom olika verksamhetsområden tar man också redan idag fram data av olika slag som kan användas som underlag i arbetet. Det är angeläget att följa upp att stadens arbete för att öka jämlikhet och integration leder till förändringar med denna inriktning.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialnämnden för yttrande överlämnat motion (2011:7) om tillsättande av en kommunal kommission för jämlik hälsa från Tomas Rudin (S) och Salar Rashid (S). Remisstiden går ut 31 maj 2011.

Ärendet har även överlämnats till stadsdelsnämnderna Bromma, Hägersten-Liljeholmen och Kungsholmen samt äldre- och socialnämnden och stadsledningskontoret.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom administrativa avdelningen i samarbete med avdelningen för stadsövergripande sociala frågor.

Motionen i sammanfattning

Hälsan och livslängden har under lång tid förbättrats i vårt land. Det finns ändå stora skillnader mellan olika grupper som på senare tid till och med ökat. Skillnader i hälsa handlar om såväl klass, kön som generation men även etnicitet, funktionsnedsättning och sexuell läggning har betydelse.

När man ser på hur hälsan ser ut i olika länder är det uppenbart att det inte enbart är tillväxt eller hög BNP (bruttonationalprodukt) som avgör hur god folkhälsan är i ett land om ett land väl ligger en bit ovanför fattigdomsstrecket. Avgörande faktorer för en god folkhälsa är bl.a. en jämn inkomstfördelning, eftersom relativ fattigdom verkar ha en avgörande betydelse för individens hälsa.

WHO:s (World Health Organisation) kommission under ledning av professor Michael Marmot, som studerat de sociala bestämningsfaktorerna för hälsan menar i sitt förslag "Closing the gap" att det går att utjämna skillnaderna i hälsa inom och mellan länder under en generation. Men det förutsätter bl.a. jämnare inkomstfördelning, generella välfärdssystem som omfattar alla och satsningar på att förbättra barns villkor. I flera länder följer man nu upp den globala kommissionens arbete med nationella kommissioner kring hur hälsoskillnaderna inom landet ska kunna minska. Det bör göras även i Sverige och i Stockholm.

I Stockholms stad är hälsoskillnaderna stora mellan olika stadsdelar. Ett exempel är att medellivslängden skiljer sig åt mellan olika stadsdelar. Det finns en del statistik men det räcker inte. Man måste få mer kunskap om hur hälsans bestämnings-

faktorer skiftar mellan olika stadsdelar för att kunna lägga konkreta förslag på hur ojämlikheten mellan de olika stadsdelarna ska kunna minska.

Motionärerna föreslår följande:

- En jämlikhetskommission tillsätts i Stockholm.
- Kommissionen får i uppdrag att kartlägga skillnader i hälsa i staden och därefter komma med förslag på hur staden ska arbeta för att höja hälsan för alla.
- Kommissionen tillsätts med representanter för samtliga partier i kommunfullmäktige.

Förvaltningens synpunkter

Motionärerna belyser en viktig fråga om jämlikhet som förutsättning för en god hälsa. Arbeta med den inriktning som föreslås i motionen pågår på såväl nationell som regional nivå och inom staden. I Vision 2030 och i andra styrdokument anges vikten av att stadens förvaltningar och bolag samverkar i arbetet med att göra staden jämlik och integrerad.

I stadens integrerade ledningssystem, ILS, finns indikatorer som mäter andel invånare som känner sig trygga i sitt stadsdelsnämndsområde, om de är nöjda avseende sanering av klotter/skadegörelse, skötsel av park- och grönområden och om staden är tillgänglig. Dessa indikatorer kan anses vara mått på hur väl staden kan tillgodosätta stockholmarnas behov av en väl fungerande stadsmiljö som är en av förutsättningarna för en god hälsa. I förslaget till program för delaktighet som ska ersätta det handikappolitiska programmet föreslås ett antal indikatorer som på stadsdelsnämndnivå ska mäta om personer med funktionsnedsättning upplever att de kan delta i samhällslivet på lika villkor som andra. Det kan finnas behov av att överväga att införa fler indikatorer för att mäta hur staden uppfyller kraven på att tillhandahålla väl fungerande stadsmiljöer inom stadens olika delar.

Förvaltningen är tveksam till om det finns behov av en jämlikhetskommission inom staden då det finns en bred samsyn om vikten av att samverka för att utveckla staden med inriktning mot ökad jämlikhet och integration. Inom olika verksamhetsområden tar man också redan idag fram data av olika slag som kan användas som underlag i arbetet. Det är emellertid angeläget att följa upp att stadens arbete för att öka jämlikhet och integration leder till förändringar med denna inriktning.

Nedan redovisas en del av det arbete som pågår på nationell nivå, regional nivå och inom staden för att skapa förutsättningar för en god hälsa för befolkningen.

Folkhälsoarbete på nationell och regional nivå

Regeringens folkhälsopolitik riktar in arbetet med folkhälsan på människors utanförskap som ett hot mot folkhälsan. Regeringen vill också uppmuntra individens goda hälsoutveckling genom att ge stöd för kloka egna hälsoval, utveckla hälsofrämjande metoder utifrån en vetenskaplig grund och stödja ett gemensamt ansvarstagande för folkhälsoarbetet mellan flera olika typer av samhällsaktörer.

Statens folkhälsoinstitut (FHI) är en myndighet under Socialdepartementet. Den har regeringens uppdrag att vara nationellt kunskapscentrum för metoder och strategier, att följa upp och utvärdera folkhälsopolitiken, samt att utöva tillsyn inom alkohol- och tobaksområdena. Folkhälsoinstitutet ska bistå aktörer på lokal, regional och nationell nivå med kunskapsbaserade metoder inom olika områden.

Stockholms läns landsting arbetar för en bättre hälsa i befolkningen. Som en grund för landstingets hälsofrämjande arbete finns en folkhälsopolicy samt forskning och metoder som Karolinska Institutets folkhälsoakademi tar fram.

En god och jämlik hälsa i befolkningen är ett mål som anges i hälso- och sjukvårdslagen (HSL). Befolkningens hälsa är i hög grad landstingets ansvar och angelägenhet. Det kan handla om att läkarna på vårdcentralen ska agera hälsofrämjande, exempelvis genom att skriva ut fysisk aktivitet på recept eller ta upp frågan om att sluta röka. Det kan också vara att man som resenär i tunnelbanan ska mötas av en så god miljö som möjligt vad gäller buller och föroreningar.

Folkhälsopolicy för Stockholms läns landsting

Folkhälsopolicyn ger en gemensam utgångspunkt för landstingets verksamheter i det hälsofrämjande arbetet. Stockholms läns landstings folkhälsopolicy har sin utgångspunkt i de nationella folkhälsomålen och trender gällande hälsa och ohälsa i Stockholms län.

Folkhälsopolicyns övergripande mål är: En god hälsa och jämlik hälsa för alla i länet.

Den består också av fem delmål:

- Goda livsvillkor - Ojämlighet i hälsa ska minska.
- God miljö - Den miljörelaterade hälsan ska förbättras.

- Goda arbetsförhållanden - Den arbetsrelaterade hälsan ska förbättras.
- Hälsosamma levnadsvanor - Förutsättningarna för goda levnadsvanor ska förbättras - ohälsa på grund av livsstil ska minska.
- God psykisk hälsa - Den psykiska ohälsan ska minska.

Karolinska Institutets folkhälsoakademi (KFA)

Sedan 1 januari 2009 finns en ny organisation i Stockholms län, Karolinska Institutets folkhälsoakademi (KFA), som arbetar med folkhälsofrågor för invånarna i länet. Stockholms läns landsting beställer stora delar av sitt folkhälsoarbete från KFA.

KFA etablerades i samband med att landstingets Centrum för folkhälsa (CFF) gick över till Karolinska Institutet (KI). Det folkhälsoarbete som hittills har bedrivits inom CFF får nu en tydligare koppling till akademisk forskning. Det förväntas också bli en bättre samverkan mellan teoretiskt och praktiskt folkhälsoarbete vilket skapar synergieffekter, till nytta för invånarna i länet.

KFA har till uppgift att främja folkhälsan. KFA bedriver folkhälsovetenskaplig forskning och utbildning samt strategiskt och praktiskt folkhälsoarbete på regional och nationell nivå. Arbetet handlar om att utifrån aktuell forskning ta fram utbildningar, metoder och informationsmaterial som kan användas av vidareförmedlare (till exempel hälso- och sjukvården, kommuner och skolan) i länets hälsofrämjande arbete.

Hur mår Stockholm? är en databas med statistik om sjuklighet, dödsorsaker, sjukhusvård och levnadsvanor i befolkningen i Stockholms län. Här kan man ta fram folkhälsodata för kommuner i Stockholms län och för stadsdelar i Stockholm.

Med uppgifterna i databasen går det att studera skillnader i till exempel övervikt, rökning eller alkoholkonsumtion mellan olika geografiska områden. Det går också att följa tidstrender i exempelvis hjärtinfarktsjuklighet eller dödlighet i lungcancer.

Kommunernas ansvar för medborgarna i lagstiftningen

I 1 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL), den s.k. portalparagrafen anges de övergripande målen och grundläggande värderingarna för samhällets socialtjänst – demokrati, jämlikhet, solidaritet och trygghet. SoL är en ramlag och inom denna har kommunerna stor frihet att anpassa sina insatser efter behov och önskemål. Socialtjänsten ska medverka i en samhällsutveckling som syftar till jämlikhet i levnadsvillkor och social och ekonomisk trygghet. Verksamheten ska syfta till att öka den

enskildes möjligheter att ta del av samhällets gemenskap och förebygga uppkomsten av sociala svårigheter.

I kommunallagens 2 kap. 2 § anges att kommuner och landsting ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Den kommunala likställighetsprincipen innebär att det inte är tillåtet för kommuner och landsting att behandla kommunmedlemmar olika. I praktiken innebär det att den kommunala verksamheten bör vara systematisk och rättvis.

Stockholm ska vara en jämlik och integrerad stad

Vision 2030 om ett Stockholm i världsklass har som utgångspunkt en jämlik och integrerad stad där alla har möjlighet att leva i en stadsdel där man i sin närmiljö kan hitta allt som behövs för att leva ett rikt liv i gemenskap med andra och även få arbete på en lokal arbetsmarknad. Stockholm är en region som drar till sig människor från andra delar av Sverige och världen och staden är öppen för den mångfald av kulturer som det innebär. Människors personliga olikheter ses som en tillgång både i kultur och i arbetsliv.

För att kunna förverkliga vision 2030 har alla nämnder och bolagsstyrelser fått i uppdrag att arbeta i visionens riktning inom sina respektive verksamheter. Visionen kommer därför genom prioriteringar och konkretiseringar att sätta sin prägel på det utvecklingsarbete som bedrivs inom staden.

Kommunfullmäktige antog 15 mars 2010 ny översiktsplan för Stockholms stad. I planen anges att en av regionens största utmaningar är att ge alla stockholmare likvärdiga livschanser, inte minst på arbetsmarknaden. Det behövs ett långsiktigt och samlat utvecklingsarbete där fokus inte enbart ligger på de enskilda stadsdelarna utan mer på hur stadens delar förhåller sig till varandra och framför allt på hur arbetsmarknaden kan bli integrerad. För att öka den sociala integrationen är det angeläget att fler gemensamma mötesplatser utvecklas.

Ett nytt handikappolitiskt program som nu föreslås byta namn till ”program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning” har tagits fram av socialnämnden hösten 2010. Programmet är ett av stadens styrdokument och ska ingå i det integrerade ledningssystemet, ILS. Utgångspunkten för programmet är FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Programmets övergripande mål är ”I Stockholms stad ska alla ha tillgång till och kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap”.

År 2008 genomfördes den första stadsövergripande trygghetsmätningen av socialnämnden. Resultaten utgör tillsammans med kunskap om demografi, brottsstatistik och stadsbyggnadsfrågor beslutsunderlag för arbete i alla Stockholms stadsdelar för de nämnder och förvaltningar som i sitt arbete kan bidra till ett tryggare Stockholm. En ny trygghetsmätning ska genomföras 2011.

Stockholmsenkäten är en totalundersökning om ungdomars normbrott och avvikande beteende som utförs av socialnämnden vartannat år. Undersökningen genomförs i samtliga klasser i grundskolans årskurs 9 och i gymnasiet år 2. Friskolor deltar frivilligt, men i stor omfattning. Enkäten distribueras också i flera av Stockholm stads kranskommuner. Resultaten av undersökningen fungerar som ett kartläggningsinstrument och ingår, genom ett antal frågor, nyckeltal och indikatorer, i stadens uppföljningsrutiner. Ett annat syfte med enkäten är att fungera som underlag för forskning och kunskapsutveckling på de områden som behandlas.

På Stockholms Stads Utrednings- och Statistikkontor AB (USK) gör man prognoser, undersökningar, utredningar och statistik. Beställare av tjänsterna är framför allt stadens förvaltningar och bolag. USK har eller kan ta fram siffror på det mesta som handlar om Stockholm och dess invånare. Man gör bland annat prognoser och framtidsbedömningar som underlag för stadens verksamhetsplanering. Dessa prognoser utnyttjas framförallt av stadens förvaltningar. Specialprognoser för delområden kan beställas direkt från USK.

Bilaga

Motion (2011:7) om tillsättande av en kommunal kommission för jämlik hälsa från Tomas Rudin (S) och Salar Rashid (S)